

Nəyə nail olmuşdusa vətəndən uzaqlarda, yad məmləkətlərdə nail olmuş, taleyini də elə bu ölkələrlə bağlamışdı. Oxumaq, savadlı mütəxəssis olmaq üçün dünyanı lap o başına da gedib çıxmışdı. Cibini para ilə doldurdu: "Get, gözün arxada qalmasın"— deyib yola salanı olmasa da, qarşılaşacağı çətinlikləri göz önünə alaraq sevimli peyğəmbərimizin buyurduğu kimi, elm dalınca sərhədlər, dənizlər, okeanlar aşmışdı, gedə bildikcə. Oxuduqca, öyrəndikcə, Azərbaycan sevdiyi da böyümüşdü. Əli çörəyə çatanda onu bölmək üçün də bölünmüş məmləkətinə üz tutmuş, taxtı-tacı bildiyi Azərbaycanın yaralarına mələm olmuşdu...

Heydər baba, ildirimlər şaxanda...

Anası hələ o zamanlarda İranda az-az təsadüf edilən iş qadınlarından biri olduğundan dəyərlən, mürəbbiyələrin tərbiyəsi altında böyümüşdü. Nə qədər ciddi nəzarət olsa da, həyat uşaqları, yaşıdları ilə də oyanmağa vaxt tapırdı. Müxtəlif oyunlar oynayıb qalibiyyətin şirini dadar, gülüşüb küreyini yerə vurduğu rəqibinin əllərindən tutub qaldırır, ondan dostcasına ayrılırdı. Sonra da dəstə tutub çölə-çəmənə səs salar, dik yamaqlara çatanda aralarındakı yarış yenə də qızırdı: yüksəkliyə birinci çatmaq, sonra üzü aşağı dərəyə doğru qaçmaq üçün nəfəsləri kəsilənədək çarpışardılar. Balaca Ağabəy bu yarışlarda təkə fiziki cəhətdən möhkəmliyinə görə deyil, ağılna, düşüncəsinə görə qalib gəlirdi çox vaxt.

Çox zəkali, müstəqil fikirli, bir az da cəsarətli uşaq olub. Yazmağa, oxumağa çox erkən meyil göstərmiş. İş o yerə çatıb ki, dörd yaşında ona qız paltarını geyindirib anası Səddiqə xanımın qızlar məktəbinə aparıblar. Oxumaq istəsə də, bu qiyafədə məktəbə getmək üreyincə olmadığından ana babası Əli Heyətin müdaxiləsindən sonra yaşca özündən böyük oğlanlar üçün məktəbə dəyişdirilib.

Yaddaşında qalan uşaqlıq xatirələrində Novruz bayramı ilə bağlı maraqlı məqamları indi də düşünüb oxumuş kimi üreyi çirpina-çirpina söyləyən bu ixtiyar nostalji hissələrin dərinliyində itib batır sanki: "Uşaqlıqda ən çox gözlədiyimiz bayram idi Novruz bayramı. Böyüklərdən hədiyyə almaq, təzə paltar geyinmək, paxlavalı, şəkərburalı, qoğallı bayram xonçası sevincimizə sevinc qatırdı. Qurşaq tutub güləşər, şeir söylər, mahnı oxuyardıq. Belə bayramların birində dayılarımızdan biri: "Bayrama aid şeir yaz, xoşuma gəlsə, hədiyyəsi məndən"—demişdi. Onda 8 yaşım vardı, 4-cü sinifdə oxuyurdum. Mən də yazdım, cəmi bir neçə misra. Dayım bəyendi və mən pul-

Professor Ağabəy Azərbaycani:

“Azərbaycan baş tacımdır”

la mükafatlandırıldım. O pula violençel aldım. Valideynlərimə demədən Tehrandə ilk açılan musiqi məktəbinə yazıldım. Cəmi bir neçə gün dərsə getmişdim ki, atam xəbər tutub məktəbdən çıxardı.

Mən də, digər yaşıdlarım da bayram şənliklərində ən çox ustad M.Şəhriyarın "Heydər babaya salam" şeirini söyləyirdik:

*Bayram yeli çardaqları yıxanda,
Novruz gülü, qar çığıyı çıxanda
Ağ buludlar köynəklərin sıxanda
Bizdən də bir yad eliyən sağ olsun,
Dərdlərimiz qoy dikəlsin, dağ olsun.
Heydər baba, ildirimlər şaxanda...*

Pioner nəslin-pioner nümayəndəsi

"Mənim babalarım, qohum-əqrəbələrim hər işdə pioner olublar, zamanından asılı olmayaraq. Belə bir nəslin nümayəndəsi olmaq çətin və məsuliyyətlidir..." O, doğma ana dilində şirin ləhcə ilə danışır, özündən çox təmsil etdiyi böyük bir nəslin tanınmış insanların hörmətlə xatırlayırdı.

Ana babası Əli Heyət uzun illər İranda məhkəmə sədri, ədliyyə naziri işləmiş, müxtəlif vəzifələrdə çalışmışdı. Ata babası Hacı Qasım XIX əsrin 50-ci illərində, təxminən 165 il əvvəl Almaniya çap təhsili aldıqdan sonra mətbəə avadanlıqları alıb İrana gətirmək istəsə də, Sultan Əbdülməcidi imkan verməmiş, onu İstanbulda saxlamışdı. O, ilk mətbəəni də burada qurmalı olmuş, sonralar mədəniyyət naziri işləmişdi. Böyük oğlu Naci bəy də Türkiyənin mədəni həyatında böyük rol oynamış, o da atası kimi mədəniyyət naziri olmuş, Osmanlı hökuməti tərəfindən Hindistana göndərilmişdi. O, burada ingilis işğalının əleyhinə çıxaraq hind xalqının maariflənməsi, savadlanması, müstəqillik uğrunda mübarizəyə hazırlanmasına xidmət etmişdi.

Hacı Qasımın oğlanlarından biri doktor Məhəmmədəli Dərmani bu gün də Türkiyədə hörmətlə xatırlayırlar. O, da uzun müddət səhiyyə naziri işləmiş, ləğdira, azərbaycanlıların yaşadığı məmləkətə gedərək burada ilk xəstəxana açmış, insanlara xidmət etmişdi. Sonra İrana dönərək atası ilə birlikdə burada da xəstəxana açmışdılar.

Belə bir nəslin nümayəndəsi olan Ağabəy Azərbaycaninin anası Səddiqə xanım dünyaca məşhur Cavad Heyətin böyük bacısı, Əli Heyətin böyük qızı idi. İranda Qızlar Universitetinin rektoru olub. Atasını Məhəmməd Tahir Azərbaycani ixtisasca həkim idi, İranda malyariya xəstəliyinin kökünü kəsilməsinə nail olmuşdu. Təqəüdə çıxdıqdan sonra Zəncana köçüb orada ilk dəfə Qan Bankını yaradaraq təbətin inkişafı üçün çalışmışdı.

Bəli, belə bir nəslin davamçısı olmaq Ağabəy həkimin özünün dediyi kimi, doğrudan da şərəfli, çətin və məsuliyyətli idi.

Ağabəy Azərbaycani 1939-cu ildə Tehrandə ziyalı ailəsində anadan olmuş, ilk təhsilini İranda almış, tibb fakültəsini də burada bitirmişdi. Lakin o daha mükəmməl təhsil almaq istəyirdi. Bu səbəbdən də Türkiyədə, Almaniya, Amerikada ayrı-ayrı ixtisaslar üzrə oxumuş, bir çox xəstəxanalarda

çalışmış praktik təcrübəsini artırmışdı.

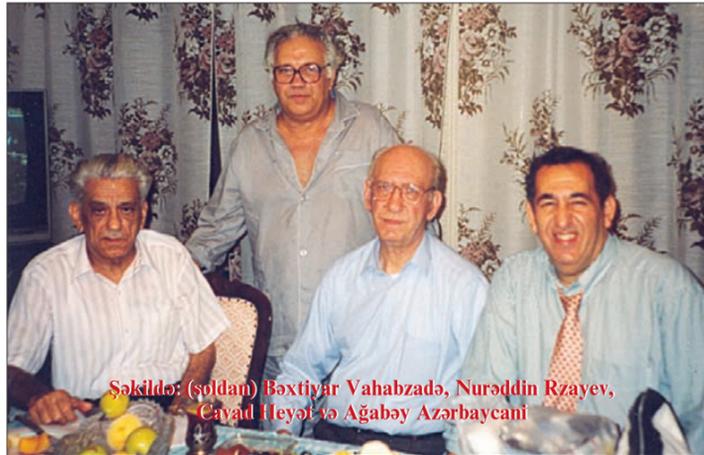
Orta məktəbi farsca oxumuş Ağabəy burada ingilis dilini də, ərəbcəni də yüksək səviyyədə mənimsəyib bilmişdi. 9 yaşında, 1948-ci ildə atası onu İstanbula aparanda artıq Quranı səliss, sərbəst şəkildə oxuyub tərcümə edirdi: "Həmin dövrdə Atatürkün rəhbərliyi ilə artıq 30 il idi ki, Türkiyədə latın qrafikasına keçilmişdi, ərəbcə yazıb-oxuyanlar az idi: Ərəbcə oxuya bilməyən orada köməyimizə çatırdı. Mən oxuyur, tərcümələr edirdim. Buna görə mənə pul da verirdilər. Ümumiyyətlə, İranda orta təhsil dövründə bir çox dilləri, islamşünaslığı öyrənməyən sonralar mənim çox köməyimə gəlmişdi. İngilis dilini bildiyim üçün Amerikan ordusunda tərcüməçi işləmişdim. Eyni zamanda ABŞ-dəki qara dərili müsəlmanlara "İslam fəlsəfəsi" dərslərini tədris edirdim. Bununla həm də ayrı-ayrı məzhəblərin, dinlərin bir-birinə hörmətlə yanaşmasına nail olmaq istəyir, İslam dininin böyüklüyünü təbliğ edirdim".

Yeniyyətə vaxtından özünü zəhmətə alışdırmışdı, heç kəsə yük olmaq istəmirdi. Xarici ölkələrdə təhsil aldığı illərdə yay tətilinə çıxan kimi işləməyə başlayırdı. 28 yaşında ikən İsveçdə işləməyə qərar vermişdi. Həmin müddətdə onun şəxsi həyatında da dönüş yaranır. Burada təhsil alan alman əsilli Kristina ilə tanışlığı ciddi şəkildə alır və o, subaylığın dağını atır. Senator qızı olan Kristina ondan 10 yaş kiçik olsa da, ağıllı, savadlı dünyagörüşlü bir xanım idi. O, bu gənc oğlanla müsbət cəhətləri, fərqli keyfiyyətləri yüksək qiymətləndirərək ilk təklifdə "hə" cavabı vermişdi. Ağabəy bu seçimini ilk dəstəkləyən Türkiyədə yaşayan əmisi Məhəmmədəli Dərman olmuş, Türkiyəyə gələn Kristina ilə Ağabəyin şərəfinə böyük ziyafət də təşkil etmişdi. Sonra gənclər İrana gedərək burada nəslin ağsaqqalı, Ağabəy ana babası Əli Heyətin xeyir-duasını almışdılar. 50 il əvvələ qayıtmaq nə qədər zor olsa da, xoş duyğular həmsöhbətimizi özünün quş qanadlarında o illərə çəkib apara bildi: "Ailə qurmaq məsuliyyətli işdir, bu seçimi həyatında bir dəfə edirsən. Burada tale, qismət məsələsi də var. O zamanlar İranda evlənmək üçün kişilərin qarşısında ağır şərtlər qoyulurdu.

Başlıq parası, altun, qır-qızıl, zinet eşyaları tələb olunurdu. Sözü açığı, mənim belə bir yükün altına girməyə imkanım yox idi. Bir də ki, mən özümə təkə həyat yoldaşı deyil, məslək, əqiddə dostu axtarırdım. İstəyirdim ki, seçdiyim xanım həyatın bütün dövrlərində mənimlə birgə, yanaşı addımla ya bilsin, arzularımı gerçəkləşdirməkdə mənəvi dəstək olsun... Kristina ilə tanış olandan, bir-birimizi yaxından tanıyandan sonra düşündüm ki, istədiyimi tapmışam. Mütərəqqi fikirli babam Əli Heyətin: "Milliyyətin insanlığa dəxli yoxdur, yaxşı elə yaxşı, pis elə pisdir. Əsas məsələ insanpərvərlikdir. Tanrının bərabər yaratdığı bəndələrinə eyni, bərabər gözlə baxmağı bacarmaqdır." — sözləri isə məni bir az

sinin vəsiyyəti ilə bu ölkədə ali təhsil almağa gəlmişdi. Təbii ki, başqa bir ölkədə ilk vaxtlar ona da çətin idi. Gələcək həyat yoldaşı ilə də belə çətin, çıxılmaz anların birində tanış olmuşdular. Bu tanışlıq əvvəl dostluğa çevrilmişdi. Tez bir zamanda bir-birlərinə o qədər bağlanmışdılar ki... Gənc həkim Ağabəyin gələcək arzuları, doğma Vətəni, onun problemləri barədə söhbətləri, fikir və düşüncələri Kristinada ona qarşı marağı daha da artırır: "Mən xalqıma gərəklilik olmaq üçün burdayam", -söyləyəndə istər-istəməz: "Bundan sonra sən harada olursan, mən də oradayam" demiş və öz sözünü tutmuşdu.

Ailə qurduqdan sonra o, farsca, türkçə, müsəlman adət-ənənələrinə

Səkkidə: (soldan) Bəxtiyar Vahabzadə, Nuruəddin Rzayev, Cavad Heyət və Ağabəy Azərbaycani

da cəsarətləndirmişdi: "Mənə elə gəlir ki, bu iki ayrı-ayrı vücutlarda eyni qəlb, eyni ürək döyünür. İnanıram, bu nəslə layiq olacaqsınız". Babamın son sözləri bu olmuşdu.

Əlli ilin yolçuları

Ərlə arvadın torpağı bir yerdən götürülür. Həyatım boyu eşitdiyim bu deyimim nə elmi, nə dini cəhətdən izahını vermək iqtidarında deyiləm, açığı. Onu bilərəm ki, mənasını hər kəsin başca düşdüyü bu fikrin əsasında izah olunmaz bir həqiqət dayanır. Həyat belə göstərir...

1977-ci ilin yayında İsveçrəyə işləməyə gedən Ağabəyi bəlkə də tale aparıb çıxarmışdı ora. 18 yaşlı Kristina isə gənc ikən həyatdan köçən ata-

öyrəndi, ailə qanunları çərçivəsində hərəkət etməyə başladı. Hər ikisi oxuyur, təhsilini artırır, daha da püxtələşmək üçün bir-birlərinə dəstək olurdular. Bir-birlərinə olan hörmətləri də artırırdı. İlk övladlarının dünyaya gəlişini onları bir qədər də səfərbərləşdirdi. Oğlanları Əlinin, qızları Şəhinin təlim-tərbiyəsi, təhsili ailə qayğılarının əsasında dayandı. Bəlkə elə buna görə onlar da hər bir valideynə qürur gətirə biləcək mövqeyə yiyələndi.

Əli Ağabəy Azərbaycani kompüter bilikləri üzrə professor, AP kompüter firmasının direktorudur. Həyat yoldaşı braziliyalı Daniela Nassa mühəndisdir, iki övladları var. Əli həm də peşəkar idmanla məşğul olur, bir çox növ üzrə ABŞ çempionudur. Gözəl qolf

oynayır. Amerikanın sayılıb-seçilən, nüfuzlu adamları arasında dostları çoxdur.

Şəhin xanım atasının yolunu seçib, həkimdir, professor dərəcəsinə yüksəlib.

Bəli, illərin çətinliklərini arxada qoyaraq Ağabəy və Kristina xanım Azərbaycanlı 50 ildir ki, qoşa addımlayır, Tanrının onlara verdiyi imkanlardan faydalanmağa, kimlərsə gərəklilik olmağa çalışır, dünyanın harasında olursa-olsun dara düşənlərə kömək etməyə tələsirlər...

Xeyriyyəçilər

Ağabəy Azərbaycaninin ürək həkim olması bəlkə də təsadüf deyildi, dayısı Cavad Heyətin davamçısı olmaq istəmişdi. Bu sahədə ilk uğuru 1961-ci ildə olmuşdu. O zaman İranda ilk dəfə ixtisasca müəllim olan bir qadının üzərində açıq ürək əməliyyatı aparılmışdı. Cavad Heyətlə birgə aparıldıqları bu uğurlu əməliyyat o zaman bütün İranda əks-səda doğurmuşdu: "Həmin dövrdə ustad Şəhriyar ailəsi ilə birlikdə dayımın qonağı idi. Səhəti yaxşı olmadığı üçün dayım onu Tehrana gətirmişdi. Mən də onu müayinə edirdim. Əməliyyatdan sonra: "Mən 5 il tibb təhsili aldım, təssüf ki, həkimliyin arxasında getmədim. İndi sizə baxır, həm qürur duyur, həm də qıbtə edirəm" demişdi. O zaman tibbin hələ o qədər də inkişaf etmədiyi vaxtlarda bu, doğrudan da böyük nailiyyət idi".

Ağabəy Azərbaycani harada olursaydı qəlb daim Azərbaycanla döyünürdü. 1988-ci ildə ermənilərin Azərbaycana torpaq iddiaları başlayanda acı da olsa, tarixin təkrarlandığını və bu xəmirin hələ çox su aparacağını düşünmüşdü. Azərbaycanlılar kütləvi şəkildə öz ata-baba torpaqlarından qovulanda qaçqın və məcburi köçkünlərə kömək etmək, yardım göstərmək üçün yollar arayıb-axtarmağa başlamışdı. Həyat yoldaşı Kristina Azərbaycani ilə Almaniya, ABŞ-da hakim dairələrin diqqətini bu məsələyə yönəltmək üçün əsl vətənpərvərlik nümayiş etdirirdilər. Almaniyanın Beynəlxalq Humanitar Tibbi Yardım Təşkilatının və Alman-Azərbaycan Cəmiyyətinin xətti ilə Azərbaycana humanitar yardım göndərili-

məsinə razılıq almaq o qədər də asan olmadı. Onu da qeyd edək ki, Kristina xanım hər iki qurumun administratoru idi. İlk yardım karvanı Azərbaycana 1990-cı ilin yanvar hadisələrində gətirildi. Gətirilən tibbi preparatlar Respublika xəstəxanasına təhvil verildi. 1992-ci ildə də çox böyük miqdarda tibbi yardım gətirilərək müxtəlif xəstəxanalar arasında bölüşdürüldü.

1993-cü ildə Ağabəy Azərbaycani Almaniyanın daxili işlər nazirinin ürəyində uğurlu cərrahiyyə əməliyyatı aparır. Nəticədən razı qalan nazir öz xilaskarına Azərbaycana 40 milyon dollar həcmində humanitar yardım aparmasına kömək edir. Bundan sonrakı illərdə də Azərbaycana aralı-arası kəsilmədən yardım karvanları gətirilir.

Yeri gəlmişkən deyək ki, ümummilli liderimiz Heydər Əliyev bu xeyirxah cütlüklə prezident kürsüsünə əyləşdiyi ilk gündən əlaqə qurmuşdu və xaricə səfərlərində onlarla tez-tez görüşürdü. Amerika hökumətinin Azərbaycana qarşı təbiiq etdiyi 907-ci düzəlişin aradan qaldırılmasına çalışan Heydər Əliyevin xarici səfərlərinin birində Ağabəy Azərbaycani ilə söhbətindən sonra ABŞ hökumətinə Azərbaycan hökuməti adından məktub hazırlanır. Erməni və ermənipərəst qüvvələrin həmin məktubun yuxarı dairələrlə çatdırılmasına mane olmaması üçün bu vətənpərvər soydaşımız şəxsi əlaqələrdən istifadə etməli olur. Bu işdə ona oğlu Əli bəy kömək edir. Belə ki, onun Amerika senatındakı senator dostlarının köməyi ilə həmin məktub lazımı ünvana çatdırılır. ABŞ-in o vaxtkı dövlət katibi Madlen Olbraytin müdaxiləsindən sonra senator Villsunun köməyi ilə 13 milyon dollarlıq yardım "Ruslan" tipli təyyarə ilə Azərbaycana göndərilir.

Ümumiyyətlə, 40 ildən artıq bir müddətdə xeyriyyəçiliklə məşğul olan Ağabəy Azərbaycani 1988-ci ildən 2008-ci ilədək doğma Vətəni üçün humanitar yardım sahəsində ölçüyəgəlməz dərəcədə böyük işlər görüb, döyüşlərdə ağır yaralanan, qaçqın və məcburi köçkünlər arasında minlərlə insanı əməliyyat edib. Onların bir çoxunun əməliyyatını, bütün vəsaiti öz üzərinə götürərək İranda, Almaniya, ABŞ-də, həmçinin professor Harmen Fon Lessonla birgə. Ağabəy Azərbaycaninin təşəbbüsü ilə Almaniya Cərrahlar Cəmiyyətinin sədri Nort Rayn Vestfalen 60 dəfə ölkəmizə səfər edib, burada əməliyyatlar aparıb.

2008-ci ildən isə o, fəaliyyət iqtisadını bir qədər dəyişdirərək olub. Belə ki, imkanlarını tibbi kadrların yetişdirilməsinə yönəldib. 2008-ci ildə dayısı Cavad Heyətin tövsiyəsi ilə peşəkar, savadlı tibbi kadrlar hazırlamaq məqsədilə o zaman fəaliyyət göstərən Beynəlxalq Universitetin klinikasını yaratdı. Buraya Almaniya və Amerikadan 4 milyon dollarlıq tibbi avadanlıq gətirildi. Bu vətənpərvər soydaşımız indiyədək 200-dən artıq azərbaycanlı tələbənini Almaniya təhsil almasına köməklik göstərib.

İşinin çoxluğuna baxmayaraq, Bakıda fəaliyyət göstərən Uni Klinikada da çalışır, bilik və təcrübəsini gənc həkimlərlə bölüşür, insanlara ömür, həyat bəxş edir. Yaşının bu çağında həkimliklə xeyriyyəçilik fəaliyyətini bərabər davam etdirir. Gördüyü işlərin ən birincisi ünvanı isə Azərbaycanlıdır: "Mən başqa cür ola bilmərəm. Azərbaycan ilk və son ünvanım, baş tacımdır..." deyir.